

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น The Administration of Buddhist Early Childhood Schools in Accordance with Good Governance Principles of Local Administration Organizations

ปนัดดา สัพโส¹ และ จุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์²

Panutda Supaso¹, and Chulapunporn Thanaphaet²

^{1, 2} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

อีเมล: panutd2520sup@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 16 กันยายน 2563

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 24 มกราคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 3 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายข้าราชการการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ เนื่องจากการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องทั้งตัวเงินและการบริหารทั่วไป จึงจำเป็นต้องนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อไม่ทำให้เกิดความโลภความหลง อันจะนำไปสู่การเห็นแจ้งเพื่อดับทุกข์อย่างแท้จริง และหากนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นกรอบในการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และสามารถพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การบริหารเชิงพุทธ, หลักธรรมาภิบาล

ABSTRACT

This academic article aims to study the administration of a Buddhist early childhood school in accordance with good governance principles of local administration organizations. The administration of the early childhood school was involved in many parties, including the political and civil servants department. Due to the fact that school administration involves both financial and general administration, therefore it is necessary to apply the doctrine of Buddhism so as not to cause greed and delusion which will lead to enlightenment in order to truly end suffering. Moreover, if the principle of good governance is used as a framework for early childhood education management, namely the rule of law, morality, accountability, participation, responsibility and cost-effectiveness or economy to enable the administration

of early childhood education to achieve the objectives set and able to develop the bureaucratic system to be truly efficient and effective.

Keywords: Buddhist Administration, Good Governance.

บทนำ

การบริหารเชิงพุทธเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในการบริหารปกครองควบคุมกำกับดูแลองค์กร ซึ่งเป็นผู้ ที่ดำรงตำแหน่งระดับสูงในองค์กรใดองค์กรหนึ่งได้ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ มีความรู้ความสามารถใน การบริหาร มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์และสำคัญที่สุดคือการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการบริหาร เพื่อให้คนในองค์กรมีคุณธรรมจริยธรรม หลักพุทธธรรมที่จะมาบูรณาการประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร พัฒนาภาวะผู้นำหรือผู้บริหารได้รับการยอมรับนับถือ ต้องการบริหารงานตามหลักกรรมภิบาลควบคู่ไปพร้อมกัน จึงจะส่งผลให้งานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานทั้งภาครัฐและเอกชน

สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลักเกณฑ์การบริหารตามหลักกรรมภิบาลการจัดการ การศึกษาของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือเป็น การศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคล และตามความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละแห่ง การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3-5 ปี เป็นการพัฒนามุ่งส่งเสริมให้เด็กมี พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และ ความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่มุ่งให้ เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไปในระดับประถมศึกษา การบริหาร สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องและเป็นไปตามระบบ หลักเกณฑ์ และ วิธีการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติกำหนดภารกิจของศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อพัฒนาเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 2-5 ปี โดย การจัดประสบการณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในลักษณะบูรณาการผ่านการเล่น ด้วยการเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม มี ความสุขในการเรียนรู้ตามสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมของท้องถิ่นและธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนให้เต็มตาม ศักยภาพมีค่านิยมในการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2548) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไข เพิ่มเติมพุทธศักราช 2545 ในการจัดการศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการแบบองค์รวม ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา ปลูกฝังวินัย คุณธรรม จริยธรรมส่งเสริมพัฒนาการและจัดการเรียนรู้ด้วย ความรัก ความเอื้ออาทร ส่งเสริมให้เป็นคนดี มีสติปัญญา มีความสุขตามวัยส่งเสริมการเรียนรู้ตาม สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมของท้องถิ่น และธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนให้เต็มศักยภาพส่งเสริมการเรียนรู้

และจัดประสบการณ์แบบสากล ปลูกฝังความรักในความเป็นไทยโดยมีเป้าหมายเมื่อผู้เรียนจบหลักสูตรแล้ว ต้องมีคุณสมบัติ คือ มีพัฒนาการแบบองค์รวมอย่างสมดุล เหมาะสมตามวัยผู้เรียนมีคุณลักษณะตามสภาพอันพึงประสงค์ได้แก่ เป็นคนดี มีสติปัญญา มีความสุขตามวัย กล้าคิด กล้าแสดงออกในทางที่ดีงามผู้เรียนมีความรักในธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นผู้เรียนมีความรักในการเรียนรู้วิถีชีวิตไทย และดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประกอบ คงยะมาศ, เกรียงไกร แก้วนาคและพิชัยรัฐ หมื่นด้วง (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์การและการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย มิติด้านการบริหารจัดการ มิติด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา มิติด้านการบริหารการเงินและการคลัง และมิติด้านการบริหารสาธารณะ กล่าวคือวัฒนธรรมองค์การและการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสหสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง แนวทางการสร้างประสิทธิผลการดำเนินงานควรใช้วัฒนธรรมแบบปรับตัวและการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นหลักสำคัญการบริหาร เน้นเรื่องการวางแผนกลยุทธ์ในการให้บริการสาธารณะและให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารทุกขั้นตอน และยึดตัวชี้วัดตามแบบประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานทุกระดับควรนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ควบคู่กับหลักการบริหารงานตามหลักธรรมมาภิบาล เพื่อให้คนในองค์กรมีคุณธรรม จริตธรรมในการบริหารหรือปฏิบัติงานนั้นให้ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย และเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก

แนวคิดทฤษฎีของกิเซล (Gesell, 1949) นักทฤษฎีการพัฒนาเด็ก Child Development Theories กล่าวว่า พัฒนาการของมนุษย์เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิต พัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะมีลำดับขั้นตอนลักษณะเดียวกัน แต่อัตราและระยะเวลาในการผ่านขั้นตอนต่างๆ อาจแตกต่างกันได้ ขั้นตอนแรกจะเป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาการขั้นต่อไป ได้แก่ พัฒนาการด้านพฤติกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย พฤติกรรมการปรับตัว พฤติกรรมการใช้ภาษา พฤติกรรมส่วนตัวและสังคม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ (Piaget & Inhelder, 2000) เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตัวเอง แต่ไม่สามารถใช้สติปัญญาได้อย่างเต็มที่ เรียนรู้ การใช้ภาษาและสามารถใช้สัญลักษณ์ เด็กมีพัฒนาการ 2 ขั้นคือ 1) อายุ 2-4 ปี กำหนดความคิดไว้ล่วงหน้า (Preconceptual Thought) ไม่มีเหตุผล คิดเอาแต่ใจตัวเอง อยู่ในโลกแห่งจินตนาการชอบเล่นบทบาทสมมติตามจินตนาการของตนเอง 2) อายุ 4-7 ปี ขั้นคิดเอาเอง (Intuitive Thought) ระยะนี้เด็ก

สามารถคิดอย่างมีเหตุผล ขึ้นแต่การคิดยังเป็นลักษณะการรับรู้มากกว่าความเข้าใจ จะมีพัฒนาการรับรู้อย่างรวดเร็ว เชื่อตัวเองไม่ยอมเปลี่ยนความคิดหรือเชื่อในเรื่องการคิดของตน เรียกว่า Principle of Invariance คือ ไม่เปลี่ยนการคิด

แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (2560) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนารูปแบบแนวคิดและหลักการสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยถือว่าการเล่นของเด็กเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของสมอง ผ่านสื่อที่ต้องเอื้อให้เด็กได้เรียนรู้แบบบูรณาการ โดยครูจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าสังคมและวัฒนธรรมแวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนรับผิดชอบงานการศึกษาต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 สำหรับเด็กอายุ 2-5 ปี จัดให้มีการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร มีตัวแทนผู้ปกครอง คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้สอน นักวิชาการ เพื่อแสดงความคิดเห็นและร่วมกันจัดทำหลักสูตร จัดทำหลักสูตรโดยกำหนด ปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กอายุ 2-5 ปี กำหนดสาระการเรียนรู้โดยให้เหมาะสมกับช่วงอายุ ประกาศใช้หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประเมินหลักสูตรโดยแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินหลักสูตรหากมีข้อแก้ไขให้ปรับปรุงให้สมบูรณ์

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธ

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธ เป็นการบริหารจัดการที่ต้องใช้ความพยายามในการเอาหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์กับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อบริหารจัดการสิ่งที่ต้องการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายแนวคิดดังต่อไปนี้

พระออมสิน เตชปัญญา (2540) การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการทำให้ผู้อื่นทำงานให้กับตนเอง เพราะแต่ละหน่วยงานมีบุคลากรจำนวนมากแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งความคิดและการปฏิบัติตน ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์บุคคลที่ตนเองร่วมงานไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารด้วยกันหรือผู้ใต้บังคับบัญชาทุกระดับ และต้องมีความชำนาญในการบริหารงานโดยการพิจารณาให้รอบด้านและต้องเข้าใจความต้องการของตนเองและผู้อื่น

มลวิภา สีขเรศ (2561) การบริหารสถานศึกษา เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารต้องสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกด้าน มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการใช้ชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เข้าใจความต้องการและความแตกต่างของบุคคล การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมย่อมก่อให้เกิดผลดีงานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อบุคคลและสถานศึกษา ปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการบริหารจัดการ ได้แก่ 4M คือ คน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์หรือสิ่งของและการจัดการ ประกอบกับหลักการบริหารเชิงพุทธโดยใช้หลัก “POSDCORB”

พระธรรมโกศาจารย์ (2555) กล่าวว่า พุทธวิธีบริหารเป็นการบริหารงานที่ผู้บริหารทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น สามารถพิจารณาตามกรอบการบริหารเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล 5 ประการ ได้แก่ (1) การวางแผน (Planning) คือการกำหนดกรอบงานที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (2) การจัดองค์กร (Organization) คือจัดโครงสร้างขององค์กรให้ชัดเจน (3) งานบุคลากร (Staffing) คือการสรรหาคนที่มีความสมบัตินตรงตามที่ต้องการ การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญกำลังใจ (4) การอำนวยการ (Directing) คือการสั่งการ การให้คำปรึกษาแนะนำให้ความรู้เพื่อพัฒนางานในหน้าที่ (5) การกำกับดูแล (Controlling) คือการควบคุมกำกับดูแลติดตามงาน

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยตามหลักธรรมาภิบาล

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (2542) ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และส่งเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติ สังคมจะรู้สึถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภายใต้การปกครองตามรูปแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทยรัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างธรรมาภิบาลมาจากความร่วมมือของทั้งสถาบันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม โดยรัฐเป็นผู้มีบทบาทในการวางรากฐาน และรักษากฎระเบียบต่าง ๆ การสร้างธรรมาภิบาลของรัฐอาศัยระบบการจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ มีภาระรับผิดชอบภายใต้กฎหมาย และนโยบายที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องมีการปฏิรูประบบราชการเพื่อปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบภายใต้กรอบของกฎหมายจุดมุ่งหมายในการสร้างธรรมาภิบาลของภาครัฐ จะต้องพยายามปฏิรูปการบริหารจัดการให้ถูกต้องตามหลักเหตุผล ครอบคลุมทุกด้านและหน้าที่ที่มีระบบความรับผิดชอบได้แก่ ด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพและให้มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ยกย่องความชำนาญของภาครัฐให้มีความทันสมัย เป็นต้น ส่วนบทบาทขององค์การภาคเอกชนและบทบาทของประชาสังคมที่มีต่อการสร้างธรรมาภิบาลคือ การรวมตัวกันของสาธารณชนในการต่อต้านการทุจริตและการประพฤติมิชอบ โดยรัฐควรมีการหามาตรการที่จะกระตุ้นให้เกิดการตระหนักถึงการทำความผิดจรรยาบรรณ การสร้างธรรมาภิบาลมีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ 1) หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมไม่เลือกปฏิบัติ และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น 2) หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สำนึกในหน้าที่ของตนเองมีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และเคารพในสิทธิของผู้อื่น 3) หลักโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน โดยมีการให้และการรับข้อมูลที่สะดวกเป็นจริงทันการณ์ ตรงไปตรงมา มีที่มาที่ไปที่ชัดเจนและเท่าเทียม มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ 4) หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิด

โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมคิด ร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจ เช่น การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ รวมไปถึงการร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบต่อผลของการกระทำ 5) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง 6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

มลวิภา สีขเรศ (2559) การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้างานที่รับผิดชอบงานการศึกษา ครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานการศึกษาของท้องถิ่น ในการบริหารงานของทุกส่วนต้องมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การบริการต้องทั่วถึง มีความยุติธรรมปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเสมอภาคปฏิบัติตามระเบียบที่ถูกต้อง ไม่ควรแสวงหาผลประโยชน์ในทางส่วนตัว และควรมีการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน เปิดโอกาสให้กับประชาชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการบริหารงาน ผลกระทบ จากการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐจะเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรงการบริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัย ที่จัดในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารท้องถิ่น หัวหน้างานที่รับผิดชอบด้านการศึกษา ครู และผู้ดูแลเด็กต้องปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล

การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในสังคมไทยช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 สาเหตุมาจากความบกพร่องการบริหารจัดการภาครัฐและเอกชน จึงจำเป็นต้องวางรากฐานการบริหารแนวใหม่ เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานทั้งภาครัฐและเอกชน สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลักเกณฑ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

1. หลักนิติธรรม มีแนวทางการบริหารโดยอาศัยระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หนังสือสั่งการโดยใช้เหตุผลใช้ประชามติ ประชุมชี้แจงข้อตกลงในการทำงานร่วมกันให้บุคลากรเข้าใจ บุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของสถานศึกษาควรให้บันทึกชี้แจงเหตุผล

2. หลักคุณธรรม มีแนวทางการบริหาร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเมตตากรุณา มุทิตา อุเบกขาต่อครู และนักเรียน ควบคุมอารมณ์และปฏิบัติต่อครู นักเรียนอย่างยุติธรรมโดยใช้คณะกรรมการมาร่วมในการปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันโดยยึดหลักความเสมอภาค และควรมีการแต่งตั้งและตรวจสอบการทำงานของครูปฏิบัติต่อทุกคนอย่างยุติธรรม ตักเตือนชี้แนะข้อบกพร่อง และเมตตาอย่างจริงจังใช้เหตุผลแลรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้งานตามความถนัดของแต่ละคนและกระจายงานเท่าเทียมกันตามศักยภาพของแต่ละคน

3. หลักความโปร่งใส มีแนวทางการบริหาร คือ ควรให้บุคลากรรับทราบอย่างทั่วถึงพร้อมกัน จัดทำข้อมูลเสนอข่าวสารให้เข้าใจตรงกัน ทำปฏิทินการปฏิบัติงานประชุมชี้แจงแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบบัญชี และสรุปรายงานทุกครั้งที่จัดทำโครงการหรือกิจกรรม

4. หลักมีส่วนร่วม มีแนวทางการบริหาร คือ ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมเข้ามาแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างได้ ชี้แจงอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนขอบเขตให้รู้ว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน สร้างความเข้าใจให้ผู้ปกครองทราบผลดีของการเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาให้ชัดเจน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมให้อิสระในการทำงานใช้เหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชา

5. หลักความรับผิดชอบ มีแนวทางการบริหาร คือ ควรออกคำสั่งให้ชัดเจน กำหนดเวลาส่งงานชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่เหมาะสมตรงตามตำแหน่งภาระงาน ให้โอกาสในการปรับปรุงแก้ไขงานที่ทำผิดพลาดหรือไม่ครบถ้วน

6. หลักความคุ้มค่า มีแนวทางการบริหาร คือ ต้องมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรในการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นงานด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้อย่างคล่องตัว สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาชุมชนท้องถิ่น และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.(2555) คู่มือหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พุทธศักราช 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พุทธศักราช 2562 กำหนดให้การบริหารวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ตามเจตนาที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การสร้างภาคีเครือข่ายบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัวโปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

กิตติพงษ์ พิพิธกุล (2561) ได้ศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในระบบราชการเป็นอิทธิพลทางบวกผ่านวัฒนธรรมองค์การความเชื่อและค่านิยมที่ใช้ร่วมกันอย่างเหนียวแน่นและกว้างขวาง สมาชิกในองค์กรมีความพันธะผูกพันกัน องค์กรที่ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องมีวัฒนธรรมแกร่ง และมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ มีขวัญ กำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาของผู้เรียน มีการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งเพื่อการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการการรักษาวินัย การออกจากราชการ การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้การบริหารงานบรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบมุ่งพัฒนาส่งเสริมสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เน้นการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารกิจการที่ดีให้มีประสิทธิภาพให้เกิดประสิทธิผล เรียกว่า Good Governance ซึ่ง UN ESCAP (UN ESCAP: United Nation Economic and Social Commission for Asia and Pacific) อ้างในสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิกโครงการสหประชาชาติ, เอกสารอัดสำเนา) ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วม (Participation) 2) การปฏิบัติตามกฎหมาย (Rule of law) 3) ความโปร่งใส (Transparency) มีการตรวจความถูกต้อง 4) ความรับผิดชอบ (Responsiveness) รับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจ 5) ความสอดคล้อง (Consensus Oriented) กำหนดและสรุปความต้องการของบุคคลในสังคมเพื่อเป็นการลดความขัดแย้ง 6) ความเสมอภาค (Equity and Inclusiveness) 7) การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) คุ่มค่ากับการใช้ทรัพยากร 8) การมีเหตุผล (Accountability) สมเหตุสมผลภายใต้กฎหมายธรรมาภิบาล การใช้อำนาจทางการเมืองทางเศรษฐกิจ ทางสังคมและรัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อการบริหารของบ้านเมืองที่ดีและหมายรวมถึงกระบวนการความสัมพันธ์และสถาบันที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งประชาชนพลเมืองใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางในการบริหารจัดการกิจการต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับประเทศชาติ ซึ่งมีองค์ประกอบรวมเป็นพื้นฐานของการสร้างหลักธรรมาภิบาลอันได้แก่ การรับผิชอบ ความโปร่งใส การปราบปรามทุจริตและการประพฤติมิชอบ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กรอบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมคำว่า “ธรรมาภิบาล” หรือที่บางท่านเรียกว่า ธรรมรัฐกันแพร่หลายภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ ธรรมาภิบาลของภาครัฐเป็นการส่งเสริมและการจัดการด้านผลิตภาพ ความรับผิดชอบและความโปร่งใสในการบริหารงานราชการ การเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน เป็นบทพิจารณากระบวนการทัศน์ บทบาทของรัฐในการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยค่านิยมของภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งช่วยในการเป็นหุ้นส่วนเข้มแข็งขึ้น เป็นการสอนการฝึกอบรมและการพัฒนาการบริหารจัดการให้แก่ภาครัฐ (ไชยวัฒน์ คำชู, 2545)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (2545) การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี บุคลากรทุกภาคส่วนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎ ระเบียบและข้อตกลงของสถานศึกษา การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูล

ข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ผู้ปกครองหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

บทสรุป

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งรับผิดชอบการบริหารโดยภาพรวมทั้งองค์กร และเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการสั่งการของหน่วยงานท้องถิ่น รองลงมาคือ ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบงานทั้งหมดขององค์กร ส่วนเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาของท้องถิ่นโดยตรงได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษา ครู ผู้ดูแลเด็ก เป็นต้น ในการบริหารจัดการสถานศึกษาระดับปฐมวัยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบเรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการบริหารจัดการที่เป็นเอกเทศแต่อยู่ในการกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด หากนำหลักธรรมาภิบาลของพระพุทธศาสนามาใช้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยอย่างถูกต้องและเหมาะสม ก็จะสามารถปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีเด็กมีคุณธรรมจริยธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการเองได้ทุกด้าน ประควรใช้หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเป็นกรอบปฏิบัติ ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และงานอื่นๆ สามารถจำแนกการบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. ด้านผู้บริหารท้องถิ่น หมายถึง นายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หลักบริหารธรรมาภิบาลที่ควรนำมาใช้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและหลักคุณธรรม เนื่องจากผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการบริหารงานของท้องถิ่นมีอำนาจตัดสินใจ วางแผนบริหารงาน การมอบหมายและการสั่งการ ดังนั้น ควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในการจัดสรรงบประมาณลงสู่สถานศึกษาอย่างถูกต้อง โดยไม่มีการครอบงำหรือเรียกรับผลประโยชน์จากอำนาจหน้าที่ เพราะเด็กต้องได้รับการพัฒนาให้ครบทุกด้าน งบประมาณที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดสรรให้สถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นรายหัวของเด็ก เป็นการอุดหนุนแบบกำหนดวัตถุประสงค์ซึ่งไม่สามารถใช้จ่ายตามความต้องการที่จำเป็นของ สถานศึกษาได้ เนื่องจากงบประมาณที่สถานศึกษาแต่ละแห่งได้รับนั้นมาจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดสรรตามจำนวนเด็ก หรือเรียกว่าเงินรายหัวประกอบด้วย เงินค่าอาหารกลางวัน เงินค่าวัสดุการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 2-5 ปี เงินค่าจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เงินที่ได้รับจัดสรรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้เบิกหักผลส่งลงให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการเองตามระเบียบเบิกจ่ายเงินรายได้ของสถานศึกษา พ.ศ. 2551 หน่วยงานต้นสังกัดมีอำนาจหน้าที่เรียกตรวจสอบบัญชีหรือการใช้เงินของสถานศึกษาได้เมื่อสิ้นปีงบประมาณหรือภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ผู้บริหารท้องถิ่นควรอาศัยหลักความเชื่อของพุทธศาสนา พิจารณาการบริหารงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้รอบครอบอย่าเชื่อเพราะฟังมา อย่าเชื่อเพราะมีการสืบทอด อย่าเชื่อเพราะคำเล่าลือ อย่าเชื่อเพราะมีตำราอ้างอิง อย่าเชื่อเพราะตรรก อย่าเชื่อเพราะมีทฤษฎียืนยัน อย่าเชื่อเพราะตรงกับความเห็นเราอย่าเชื่อเพราะมาจากสำนักตนเองอย่าเชื่อเพราะทำที่นั่นนับถือ และอย่าเชื่อเพราะเป็นอาจารย์

สอนเรามาก่อน ควรศึกษาพิจารณาจากกายและใจของตัวเองเท่านั้นได้แก่ ปริยัติเข้าใจหลักมาก่อน คือ เข้าใจระเบียบคำสั่งการ กฎหมายของราชการ การปฏิบัติ คือ การปฏิบัติงานที่ถูกต้องและปฏิเวธคือผลการปฏิบัติงานที่บรรลุตามเป้าหมายมีเหตุผล ที่สมเหตุสมผลเราสามารถไตร่ตรองให้เกิดความเห็นแจ้งได้ และนำหลักธรรมมาภิบาลมาเป็นกรอบในการบริหารงานอย่างเคร่งครัดเพื่อให้การบริหารสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ

2. ด้านผู้รับผิดชอบงานการศึกษา หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาของท้องถิ่น ได้แก่ ปลัดเทศบาลหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหาร การศึกษา และนักวิชาการศึกษา หลักบริหารธรรมาภิบาลที่ควรนำมาใช้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่ง อาจมีตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามความเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ ภาระงานและสถานศึกษาที่มีในสังกัด มีอำนาจหน้าที่วางแผนบริหารงาน มอบหมายงาน อำนวยการ สั่งการ กำกับดูแลช่วยเหลือ ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำสถานศึกษาการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล งานอาคารสถานที่และ ตัดสินใจแก้ไขปัญหาขององค์กร ติดตามงานและนิเทศงานการจัดการศึกษา รวมถึงการเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบการเบิกจ่ายเงิน สรุปรงานเพื่อนำเสนอผู้บริหารท้องถิ่นรับทราบ จัดประชุมชี้แจงประชาสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในลักษณะภาคีเครือข่าย เช่น คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลประจำตำบล ท้องถิ่นอำเภอ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้รับผิดชอบงานด้านการศึกษาต้องบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรครบทุกด้าน

3. ครู หมายถึง ผู้รับผิดชอบการบริหารงานจัดการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบงานหลายด้าน หลักบริหารธรรมาภิบาลที่ควรนำมาใช้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า จึงต้องปฏิบัติงานอย่างรอบครอบระมัดระวังได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานอาคารสถานที่ งานบริหารงานทั่วไปและงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ควรให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นให้เขาเหล่านั้นได้ตระหนักตนเองว่ามีความสำคัญต่อสถานศึกษาที่เขานำบุตรหลานเข้ามารับบริการเกิดความมั่นใจในการบริการอย่างแท้จริง

4. บุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก หลักบริหารธรรมาภิบาลที่ควรนำมาใช้สอดคล้องหลักคุณธรรมและหลักความคุ้มค่า ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือครูในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นงานการสอน งานการเงินและบัญชี งานธุรการ งานจัดทำเอกสารประกอบการสอนและสื่อการสอนต่างๆ รวมถึงการรักษาความสะอาดสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกอาคาร และงานอื่นๆตามที่ได้รับมอบหมายของสถานศึกษาปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นได้ว่ามีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายส่วนได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ปลัด ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หัวหน้าฝ่ายบริหาร การศึกษา นักวิชาการศึกษา ครู ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็กและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารทุกระดับจะมีความเกี่ยวข้องทั้งตัวเงินและการบริหารทั่วไป จึงจำเป็นต้องนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อไม่ทำให้เกิดความโลภความหลง คือ ปฏิบัติงานในหน้าที่ตามตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้ จิตก็จะไม่วุ่นวายไม่อยู่ด้วยความทุกข์เพราะมีกิเลสในจิตใจที่เต็มแต่งจนทำให้เกิดความทุกข์นั่นเอง ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา” หรือ “ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นเห็นธรรม” กล่าวคือ ต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นกรอบในการบริหารสถานศึกษาปฐมวัยคือ หลักนิติธรรม เป็นการบริหารตามระเบียบข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้องหนังสือสั่งการอย่างเคร่งครัด หลักคุณธรรม เป็นบริหารสถานศึกษาด้วยความซื่อสัตย์ยุติธรรม ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา กระจายงานเท่าเทียมกันตามศักยภาพและกรอบงานของแต่ละคน หลักความโปร่งใส เป็นการประชุมชี้แจงแต่งตั้งกรรมการติดตามตรวจสอบบัญชี และสรุปรายงานทุกครั้งที่ทำโครงการหรือกิจกรรมและเมื่อสิ้นปีงบประมาณ หลักมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน รายงานผลและเชิญเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ใช้เหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา หลักความรับผิดชอบ เมื่อมีการออกคำสั่งให้ชัดเจน กำหนดเวลาส่งงานชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่เหมาะสมตรงตามตำแหน่งภาระงานและให้ปรับปรุงแก้ไขงานให้สมบูรณ์ หลักความคุ้มค่า ต้องมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นงานด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยใช้หลักการบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็จะสามารถพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.(2548). *มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัด อบต.* กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2555). *คู่มือหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.* นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติพงษ์ พิพิธกุล. (2561). การจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 8(1), 100-109.
- ไชยวัฒน์ คำชู.(2545). *ธรรมาภิบาลการบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม.* กรุงเทพฯ: น้ำฝน.
- ประกอบ คงยะมาศ, เกரியไกร แก้วนาค และพิชัยรัฐ หมื่นด้วง. (2562). วัฒนธรรมองค์กรและการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 9(3), 16-31.

- พระอมสิน เดชปัญญา.(2540). *ศึกษาพุทธศาสนาอย่างวิทยาศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เชียงใหม่: สำนักพิมพ์
บุญยนิธิเชียงใหม่ .
- พระธรรมโกศาจารย์. (2555). *วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ดีไซน์
ดีไลต์.
- มลวิภา สีจเรศ.(2561). การบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธสู่การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน. *วารสาร
บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 4(1), 124-125.
- มลวิภา สีจเรศ. (2559). *การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามแนวพระพุทธศาสนา*. *วารสารครุศาสตร์
ปริทรรศน์*, 3(1), 113.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. (2542).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 63.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.(2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอร์ตซินดิเคท จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.(2545). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560*. นนทบุรี:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Gesell A. (1949). *Child Development and a child of Man: An Introduction to
the Study of Human Growth*, New York: Harper.
- Piaget J., and Inhelder B. (2000). *The Psychology of The Child*. New Jersey: Websew.